

İstanbul Baran Raporu
1977 TBB Genel Kuruluna

GENEL YÖNETİMLE İLGİLİ YASALARDAKİ ANTI-DEMOKRATİK
HÜKÜMLER

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

1-1402 sayılı SIKIYÖNETİM KANUNU

Anayasa değişikliğine ilişkin gerekçe bölümünde açıklanan nedenlerle sıkıyönetim yasası tüm maddeleriyle antidemokratik hükümleri içermektedir. Söz konusu yasanın, Anayasa'nın 124.maddesine ilişkin önerilerimizin ışığında yeniden düzenlenmesi gereklidir. Hazırlanacak yeni yasada özellikle şu ilkelerin yer alması demokratik hukuk devleti açısından vazgeçilmez bir zorunluktur:

1-Sıkıyönetim ilân edilen kent veya bölgelerde, genel güvenlik ve asayişle ilgili kolluk kuvvetlerine ilişkin tüm yetkiler sıkıyönetim komutanlığı emrine geçer, Kolluk kuvvetleri, tüm örgütüyle sıkıyönetim komutanlığının buyruğuna girer.

2-Sıkıyönetim Konutanının görev ve yetkileri, yasaların kolluk kuvvetlerine tanıdığı genel güvenlik ve asayişe ilişkin görev ve yetkilerde sınırlıdır.

Sıkıyönetim komutanlığınca alınan her türlü önlemlerde Anayasa'da yer alan Temel hak ve özgürlükler, bu hak ve özgürlüklerin özüne dokunulmadan kayıtlanabilir. Amaç ve nedene bağlı olarak, bu kayıtlamanın sınırı yasada gösterilir. Kayıtlamayı öngören önlemlere karşı, hiyerarşik ve yargısal başvurma hakları saklıdır.

3-Savaş durumunda, askeri mahkemelerin yetkileri saklı olmak koşuluyla sıkıyönetim rejiminde doğal yargıç (tabii hâkim) ilkesine aykırı yargı kuruluşları çalıştıramaz.

II-644 sayılı Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu

Bu yasanın, genel kolluğa tanınmış olan hak ve yetkilerin, bu yasa da yazılı görevlerin yerine getirilmesinde MİT mensuplarına da tanınmasını öngören 9.maddesi antidemokratiktir. Bu hükmün yasadan çıkarılması gerekir.

İlke olarak ise, gizli polis örgütlerinin demokratik bir düzende yeri yoktur.

III-129 sayılı MİLLİ GÜVENLİK KURULU KANUNU

Anayasa değişiklikleri ile ilgili gerekçede açıklandığı gibi, demokratik bir hukuk devletinde yeri olmayan böyle bir kurulu düzenleyen yasa demokratik nitelikli hükümler taşıyamaz. Bu nedenle antidemokratik nitelikteki yasanın yürürlükten kaldırılması zorunludur.

IV-5442 sayılı İL İDARE KANUNU

Yasa tüm hükümleriyle antidemokratik niteliktedir. Demokratik ilkelere uygun olarak yeniden düzenlenmelidir.

V-442 sayılı KÖY KANUNU ve 1580 sayılı BELEDİYE KANUNU

Değişen ve gelişen kent yaşamına uygun olarak köy ve kent halkının gereksinmelerini karşılayacak biçimde, yönetsel ve parasal özerkliği sağlamayan yönelik ve demokratik ilkelere uygun olarak yeniden düzenlenmelidir.

VI-5682 sayılı PASAPORT KANUNU

Pasaport Kanununun özellikle aşağıda belirtilen hükümleri demokratik ilkelere ve insan haklarına uygun olarak şu biçimde değiştirilmelidir:

Çıkış vizesi

Madde 7/2 Yargıç kararıyla yurtdışına çıkmaları yasaklananların isim ve kimlikleri yargı mercilerince polis makamlarına bildirilir. İlgili polis makamları da, liman, tren ve havayolları istasyonlarıyla hudut kapılarına durumu iletir ve hudut polisi bu gibilerin yurt dışına çıkışını engeller.

Pasaport veya vesika itaası memnu olan haller

Madde 22 Yargıç kararı ile yurtdışına çıkmaları yasaklananlara pasaport veya vesika verilmez.

Türk vatandaşlarının seyahatlerinin sınırlandırılması ve engellenmesi

Madde 23 Bakanlar Kurulu Türkiye'nin yan olduğu bir savaş durumu veya genel sağlık nedeniyle bağlı olarak olağanüstü durumlardan ötürü Türk yurttaşlarının yabancı ülkelere gitmelerini kısmen yada tümünden yasaklayabilir.

Savaş durumu, yabancı ülkelere ortaya çıkacak içsavaş ya da salgın hastalıklar nedeniyle dış ülkelerdeki pasaport verilmesine yetkili Türkiye Cumhuriyeti makamları Dışişleri Bakanlığının talimatı veya onayıyla Türk yurttaşlarına verecekleri pasaportları yalnız belli ülkelere gitmek için geçerli olmak üzere düzenleyebilirler.

VII-403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu

Bu yasada antidemokratik nitelikte görülen aşağıdaki maddeler, önerilen biçimde yeniden düzenlenmelidir, ya da kaldırılmalıdır.

Evlenme

Madde 19 Yabancı ile evlenen Türk kadınının Türk vatandaşlığını yitirmesi sonucunu yaratan bu madde antidemokratiktir. Kaldırılmalıdır.

Kaybetme ve çıkarma

Madde 25 ve 26 da öngörülen durumlarda vurttaşlıktan çıkarma yetkisi Bakanlar Kurulundan alınmalı ve yargı organlarına verilmelidir.

Madde 35 Türk yurttaşlığından çıkarılanların mallarının tasfiye yetkisi yargı organınının kararına bağlanması demokratik ilkelere daha uygundur. Bu nedenle madde yeniden düzenlenmelidir.

VIII-1774 sayılı KİMLİK BİLDİRME KANUNU

Türkiye'nin de yan olduğu uluslararası insan haklarına ilişkin sözleşme ve bildirileri açıkça aykırı ve yurt içinde yurttaşların özgürce seyahat etme olanağını ortadan kaldıran ve bir polis devletinde bile görülemeyecek izleme olanağını devlete tanıyan bu yasa tümüyle antidemokratik niteliktedir ve yürürlükten kaldırılmalıdır.